

Ю. Васюта,

ад'юнкт кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-2954-0230

ВЗАЄМОДІЯ В ДІЯЛЬНОСТІ СПІЛЬНИХ СЛІДЧИХ ГРУП ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Постановка проблеми. Якість взаємодії членів (відряджених членів) спільних слідчих груп, а також їх співпраці з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень має безпосередній вплив на результат слідчої діяльності, сприяє оптимізації процесу доказування та мінімізує ризики виникнення криміногенної ситуації. Взаємодія членів та відряджених членів спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень є однією з форм організації досудового розслідування. Ця діяльність спрямована на консолідацію відповідних сил та засобів з метою оптимізації роботи й забезпечення вирішення завдань кримінального провадження та цілей розслідування кримінальних правопорушень.

В умовах боротьби з транснаціональною злочинністю актуальності набувають питання взаємодії підрозділів Національної поліції України з міжнародними поліцейськими організаціями, правоохоронними органами України та відповідними міжнародними правоохоронними органами, державними установами та організаціями. Враховуючи багатофункціональність розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального характеру, слід приділити окрему увагу взаємодії як у межах спільної слідчої групи під час розслідування кримінальних правопорушень, так і поза нею – з іншими суб'єктами. Акцентуємо увагу на праксеологічні

засади діяльності спільних слідчих груп крізь призму їхньої взаємодії як організаційної форми розслідування кримінальних правопорушень.

Оцінка стану літератури. Передусім провідні вчені розглядають взаємодію по-різному. Наприклад, Є.М. Войтович у науковій праці зазначає, що взаємодія – це створена на основі закону сумісна або узгоджена за метою, часом та місцем діяльність органів і посадових осіб, що спрямована на успішне та ефективно вирішення поставлених завдань у сфері кримінального судочинства. Так, взаємодію слід тлумачити як об'єднання зусиль, засобів та методів, однакове (разове) чи довготривале (за часом), що у свою чергу, спрямоване на досягнення завдань кримінального процесу, зокрема швидкого, повного та ефективного розслідування кримінальних правопорушень, встановлення винних осіб (злочинців) та притягнення їх до кримінальної відповідальності. Взаємодія заснована на співпраці не підпорядкованих один одному органів, за якої вони діють узгоджено, своєрідно, при цьому поєднуючи сили, засоби й способи з метою попередження, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, притягнення до кримінальної відповідальності винного, розшуку обвинуваченого і відшкодування збитків, завданих кримінальним правопорушенням [3, с. 32].

У свою чергу, В.В. Топчій та В.Я. Горбачевський під взаємодією розуміють узгоджені, що формуються на завданнях кримінального провадження, комплексні (процесуальні й оперативно-розшукові) дії суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, метою яких є розкриття, розслідування і запобігання злочинам, притягнення до відповідальності винних осіб виключно на підставах, визначених нормами кримінального процесуального закону та іншими нормативними актами, що здійснюється під час розмежування їх компетенції, у межах наданих повноважень, шляхом найбільш ефективного сполучення дозволених для них заходів і відповідного матеріального забезпечення при збереженні таємниці досудового розслідування та джерел отримання конфіденційних відомостей [8, с. 126].

Завдяки системному підходу до вивчення взаємодії зосередимо увагу на її ключових аспектах. У цьому контексті взаємодію слід розглядати як спільну комплексну діяльність взаємно не підпорядкованих служб та підрозділів, спрямовану на вирішення загальних завдань; спільно узгоджені дії на підставі нормативно-правових положень, спрямованих на запобігання або розкриття кримінальних правопорушень, а також розшук злочинців; спільну діяльність не підпорядкованих в службовій діяльності оперативних підрозділів для максимальної концентрації спільних сил та засобів з метою вирішення тактичних завдань; спільні комплексні або узгоджені за часом та місцем дії оперативних підрозділів із вирішення спільними зусиллями завдань під час протидії злочинності; спільну концентрацію сил, засобів та методів задля досягнення поставлених цілей та здійснення відповідних спільних заходів. Наприклад, з огляду на вищеокреслені характеристики, поняттєвий апарат взаємодії слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування насиль-

ницького зникнення людини полягає в передбаченій чинним законодавством та узгодженій за часом, місцем та послідовністю систему певних взаємодоповнюючих дій, враховуючи обмін інформацією, пошук та фіксацію фактичних даних про кримінальне правопорушення та осіб, які їх вчинили, з використанням можливостей міжнародних організацій, а також міжнародних правоохоронних органів та органів влади й неурядових організацій [3, с. 32–33].

Слушною є думка О.В. Пчеліної щодо визначення взаємодії у межах кримінального провадження, що дозволяє оптимізувати діяльність її суб'єктів, забезпечуючи ефективність досудового розслідування та судового розгляду загалом. Так, взаємодія виступає одним із методів протидії злочинності, який полягає в узгодженості та поєднанні в порядку та на основі закону зусиль декількох осіб, підрозділів, органів тощо задля забезпечення оптимізації досудового розслідування кримінальних правопорушень. Окрім цього, взаємодія обумовлена потребою раціоналізації кримінального провадження [4, с. 384–385; 5, с. 108].

Також слід зазначити, що в наукових працях окреслено загальні положення організації взаємодії під час розслідування кримінальних правопорушень, однак взаємодія в діяльності спільних слідчих груп під час міжнародного співробітництва з розслідування транснаціональної злочинності свідчить про актуальність наукового дослідження.

Метою статті є науковий пошук ціннісних аспектів взаємодії в діяльності спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Попри те, що в Кримінальному процесуальному кодексі України не встановлено поняття взаємодії, однак з огляду на аналіз наукових досліджень, взаємодію підрозділів досудо-

вого розслідування з іншими підрозділами Національної поліції України під час розслідування кримінальних правопорушень тлумачать як визначену законодавством, узгоджену діяльність працівників Національної поліції України щодо здійснення оперативно-розшукових, слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, для своєчасного розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, а також для ефективного вирішення інших завдань кримінального судочинства [2]. Взаємодія є спільною діяльністю суб'єктів, які здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень зі спільною метою, обмінюючись інформацією, користуючись взаємною допомогою між правоохоронними органами та іншими державними установами. Констатуємо той факт, що це комплексна, узгоджена та регламентована законодавством співпраця між основними суб'єктами кримінального провадження, яка базується на партнерських відносинах, взаємній довірі, чіткому розподілі обов'язків і відповідальності, а також спрямована на досягнення спільної мети – неупередженого, всебічного й швидкого розслідування кримінальних правопорушень, встановлення обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні, перевірку та оцінку доказів, а також забезпечення невідворотності покарання для винних осіб [6, с. 345].

Організація взаємодії членів/відряджених членів спільної слідчої групи (далі – ССГ), у тому числі з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, полягає у спільному плануванні, інформаційному обміні, криміналістичному забезпеченні, здійсненні спільних спеціальних операцій, дій тощо. На особливості тактики їхньої взаємодії впливає вид кримінального правопорушення, слідча ситуація на певному етапі досудового розслідування (наприклад, тактика розслідування кримінальних

правопорушень у сфері господарської діяльності транснаціонального характеру відмінна від тактики взаємодії у кримінальних провадженнях за фактами вчинення тероризму чи воєнних злочинів).

Слід відмітити, що, враховуючи особливості взаємодії ССГ, має місце гнучкість організації міжнародного співробітництва. Цей підхід сприяє ефективності спільних дій, оптимальному розподілу ресурсів, підвищенню рівня оперативного реагування, релевантному залученню фахівців зі спеціальними знаннями на окремому етапі досудового розслідування кримінального правопорушення [6, с. 346].

До ознак взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень віднесено наступні чинники:

- суб'єктний склад співпраці (підрозділи, які мають повноваження здійснювати досудове розслідування, а також інші державні та недержавні установи, що надають допомогу в цьому процесі, наприклад, слідчі, прокурори, оперативні підрозділи, експертні установи та ін.);

- комплексність задля всебічного аналізу обставин кримінального правопорушення;

- інституційна визначеність взаємодії, чітке визначення функцій та завдань кожного учасника взаємодії, що закріплено у нормативно-правових актах;

- спільна мета;

- узгодженість, координація та послідовність дій усіх учасників взаємодії (складання планів, проведення спільних нарад, створення слідчих груп тощо);

- оперативність взаємодії, зокрема, щодо швидкого обміну інформацією, та злагодженість реагування на зміни ситуації, наприклад, в умовах дії воєнного стану;

- впровадження сучасних технологій (інформаційні системи для збору інформації, застосування електронних платформ тощо);

– дотримання міжнародних стандартів розслідування кримінальних правопорушень;

– гнучкість та адаптація взаємодії відповідно до нових викликів – цифровізації доказів, зростання рівня злочинності, нових видів кримінальних правопорушень [6, с. 345]. Окрім цього, акцентуємо увагу на те, що формами взаємодії слідчого є організаційні прийоми й способи відповідно до кримінального процесуального законодавства, відомих нормативно-правових актів правоохоронних органів, новітньої слідчої практики.

Також взаємодію поділяють на дві форми, а саме: 1) епізодичну та 2) тривалу. До першої категорії віднесено дачу слідчим разових доручень працівникам Національної поліції України про проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. До другої категорії – постійний та безпосередній зв'язок слідчого з працівниками, що будуть виконувати його доручення. Крім вищезазначеного, виокремлюють одноразову, періодичну та постійно діючу взаємодію за тривалістю. Під одноразовою взаємодією припускають виконання працівниками Національної поліції України окремих доручень слідчого. Ця категорія є простою формою взаємодії. Більш складними формами вважають наступні вищеокреслені категорії, які передбачають систему слідчих та оперативно-розшукових дій, обумовлених узгодженим планом [7, с. 553]. З огляду на це, ССГ керуються у своїй діяльності складними формами взаємодії, діючи відповідно до угоди та узгодженого плану щодо розслідування кримінальних правопорушень транснаціонального спрямування, при цьому члени/відряджені члени ССГ перебувають у постійній взаємодії. Проте припускаємо, що комплексно використовуються в діяльності ССГ усі форми взаємодії, залежно від етапу розслідування.

Діяльність ССГ має абсолютний синергетичний характер, оскільки робота усіх суб'єктів націлена на єдиний результат. Прикладом ефективності створення ССГ, узгодження великої кількості процесуальних дій, слугує ССГ – ALTRAN, яка здійснює розслідування несанкціонованого втручання в роботу комп'ютерних мереж і автоматизованих систем з використанням шкідливого програмного забезпечення «LOCKERGOGA» [1, с. 129]. Для досягнення позитивних результатів під час розслідування кримінальних правопорушень має зростати усвідомлення необхідності прогресивних інструментів посиленої поліцейської та судової співпраці [10, с. 33]. Також слід зауважити, що для забезпечення чіткої взаємодії між країнами-партнерами під час розслідування кримінальних правопорушень, зокрема, в діяльності ССГ, вагомим значущість має підтримка Євроюсту, що розширює потенціал для обміну інформацією та координації зусиль на міжнародному рівні. Так, централізована підтримка дозволяє проводити розслідування кримінальних правопорушень більш ефективно [9, с. 115].

Висновки. На периферії наукових позицій постає питання чіткого нормативного визначення взаємодії та координації дій усіх учасників досудового розслідування кримінальних правопорушень. Водночас пріоритетним залишається міжнародне співробітництво, побудоване на міжнародному партнерстві, цінностях у праві, взаємному визнанні експертності та гнучкості прийняття рішень. Реалії сьогодення спонукають до забезпечення динамічної комунікації, оперативного обміну інформацією й створення адаптаційного підходу до нових викликів, насамперед в умовах дії правового режиму воєнного стану. Актуальності набувають інноваційні інструменти міжнародного співробітництва й оцінка ефективності взаємодії членів (відряджених членів) ССГ, у тому числі їхня взаємодія з іншими суб'єктами в ході розслідування.

ня кримінальних правопорушень. При цьому слід приділити окрему увагу не лише формальним, а й якісним показникам забезпечення взаємодії для підвищення результативності та довіри суспільства до органів правопорядку. Здатність адаптувати механізми взаємодії до сучасних викликів забезпечує своєчасне впровадження інноваційних технологій та підходів до розслідування кримінальних правопорушень ССГ відповідно до міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини та міжнародного правосуддя.

У статті досліджено питання взаємодії в контексті діяльності спільних слідчих груп (ССГ) під час розслідування кримінальних правопорушень. Проаналізовано форми взаємодії суб'єктів слідчої діяльності на етапі досудового розслідування кримінальних правопорушень. Акцентовано увагу на особливості взаємодії в діяльності ССГ, зокрема, щодо синергетичного, комплексного та гнучкого підходу до організації міжнародного співробітництва з розслідування транснаціональної злочинності. Визначено праксеологічні засади діяльності ССГ крізь призму їхньої взаємодії як організаційної форми розслідування кримінальних правопорушень. Для досягнення завдань досудового розслідування кримінальних правопорушень має зростати усвідомлення необхідності прогресивних інструментів посиленої поліцейської та судової співпраці. Проаналізовано якісні показники взаємодії у складі ССГ та з іншими суб'єктами під час розслідування кримінальних правопорушень, що мають безпосередній вплив на результат слідчої діяльності, сприяють оптимізації процесу доказування, а також мінімізують ризики виникнення криміногенної ситуації. Зосереджено увагу на взаємодії членів та відряджених членів ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень,

що є однією із форм організації досудового розслідування. Ця діяльність спрямована на консолідацію відповідних сил та засобів з метою оптимізації роботи й забезпечення вирішення завдань кримінального провадження та цілей розслідування кримінального правопорушення. Здійснено комплексний аналіз організаційних засад взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень ССГ за сучасних викликів, спричинених трансформаційними змінами в правовій системі та дією правового режиму воєнного стану. Встановлено, що взаємодія впливає на результативність слідчої діяльності. Проаналізовано сучасний стан наукового опрацювання проблематики, наведено ключові тенденції та напрями досліджень, що засвідчують як досягнення, так і прогалини в організації діяльності ССГ під час розслідування кримінальних правопорушень. Зроблено висновок про те, що здатність адаптувати механізми взаємодії до сучасних викликів забезпечує своєчасне впровадження інноваційних технологій та підходів до розслідування кримінальних правопорушень ССГ відповідно до міжнародних стандартів та найкращої міжнародної практики.

Ключові слова: слідча діяльність, транснаціональна злочинність, члени спільної слідчої групи, відряджені члени спільної слідчої групи, кримінальне провадження.

Vasiuta Yu. Interaction in the activities of joint investigation teams as a form of organization the investigation of criminal offenses

The article examines the issue of interaction in the context of the activities of joint investigation teams (JITs) during the investigation of criminal offenses. The forms of interaction of investigative entities at the

stage of pre-trial investigation of criminal offenses are analyzed. The focus is on the features of interaction in the activities of JITs, in particular, on a synergistic, comprehensive and flexible approach to organizing international cooperation in the investigation of transnational crime. The praxeological principles of JITs are determined through the prism of their interaction as an organizational form of criminal offense investigation. In order to achieve the tasks of pre-trial investigation of criminal offenses, awareness of the need for progressive tools of enhanced police and judicial cooperation should grow. The qualitative indicators of interaction within the JITs and with other entities during the investigation of criminal offenses are analyzed, which have a direct impact on the outcome of investigative activities, contribute to the optimization of the evidence process, and also minimize the risks of a criminogenic situation. The focus is on the interaction of members and seconded members of the JIT during the investigation of criminal offenses, which is one of the forms of organizing a pre-trial investigation. This activity is aimed at consolidating the relevant forces and means in order to optimize the work and ensure the resolution of the tasks of criminal proceedings and the goals of the investigation of a criminal offense. A comprehensive analysis of the organizational principles of interaction during the pre-trial investigation of criminal offenses of the JIT was carried out in the face of modern challenges caused by transformational changes in the legal system and the effect of the legal regime of martial law. It was established that interaction affects the effectiveness of investigative activities. The current state of scientific research on the issue was analyzed, key trends and areas of research were presented, which indicate both achievements and gaps in

the organization of the JIT activities during the investigation of criminal offenses. It was concluded that the ability to adapt interaction mechanisms to modern challenges ensures the timely introduction of innovative technologies and approaches to the investigation of criminal offenses of the JIT in accordance with international standards and best international practice.

Key words: investigative activity, transnational crime, members of the joint investigation team, seconded members of the joint investigation team, criminal proceedings.

Література:

1. Баєва О.І. Міжнародна правова допомога: аксіологічні аспекти реалізації. Нове українське право, вип. 4, 2024. С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.51989/nul.2024.4.15>.
2. Бойко О.П., Кобзар О.Ф., Рогальська В.В., Черняк Н.П. Організація взаємодії підрозділів Національної поліції під час проведення досудового розслідування: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2017. 84 с.
3. Войтович Є.М. Організація взаємодії слідчих із співробітниками оперативних підрозділів на початковому етапі розслідування насильницького зникнення людини. Аналітично-порівняльне правознавство. Випуск № 03, 2025, частина 3. С. 30–38. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.3.4>.
4. Пчеліна О.В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2017. 568 с. С. 384–385.
5. Пчеліна О.В. Взаємодія слідчого та інспекторів-криміналістів під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: збірник наукових праць. 2020. Випуск 1. С. 107–111. С. 108. DOI: <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.59>.
6. Пчеліна О.В., Пчелін В.Б. Організація взаємодії під час досудового розслідування кримінальних правопорушень. Науковий вісник Ужгородського націо-

нального університету. Серія: Право. Випуск 90: частина 4. 2025. С. 342–347. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.49>.

7. Сиводєд І.С. Процесуальні аспекти взаємодії слідчих та прокурорів з підрозділами Міністерства оборони, громадськими об'єднаннями та засобами масової інформації та іноземними державами. *The 1st International scientific and practical conference “Scientific progress: innovations, achievements and prospects”* (October 9–11, 2022) MDPC Publishing, Munich, Germany. 2022. 559 p. P. 550–555.

8. Топчий В.В., Горбачевський В.Я. Взаємодія правоохоронних органів у запобіганні транснаціональній організованій

злочинності в Україні. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 4. С. 121–129.

9. Chernetska O. Establishment of joint investigation teams in the investigation of criminal offenses against peace and security of mankind. *Criminal law*. 1/2024, 112–118. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2024.1.20>.

10. Jьrgen Kapplіnghaus. Joint investigation teams: basic ideas, relevant legal instruments and first experiences in Europe. 134th international training course visiting experts' papers resource material series № 73, 29–33. URL: https://unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No73/No73_07VE_Kapplіnghaus2.pdf.

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Дата надходження статті: 10.09.2025

Дата прийняття статті: 06.10.2025

Опубліковано: 24.11.2025